

ГОДИНА I.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 21.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК.

(Наставак.)

Савета. Па зар ви ни то не знате, а овамо сте учитељ! Школски надзорник ће прегледати школе, како се учи и предаје. За тим ће развидити како живе учитељи, јесу ли задовољни? Понда ће школски надзорник онога, који не ваља, збацити, а који ваља онога ће наградити!

Надзорник. Па шта ће с вашим отцем чинити?

Савета. Па то је наравна ствар, да ће га наградити.

Надзорник. А за што да је наравна ствар?

Савета. За то, што ће вам сваки у селу казати, да је мој отац честит и ваљан учитељ.

Надзорник. Ал' ако он то не учини?

Савета. Онда нови школски надзорник није бољи од старог, т. ј. не ваља ни луле дувана!

Надзорник. (За себе) Кратак процес! (На глас.) А за што није ваљао стари?

Савета. А, маните га се, није вредно ни разговарати се о њему.

Надзорник. Ал' ипак?

Савета. Е, а ви чујте! Овде у селу има један свршен препаранад, зове се Станко, врло ваљан и честит, у Сомбору је свршио, и први био са превасходством. Знате ли шта ће то рећи, први са превасходством?

Надзорник. Добро, добро! Понда?

Савета. Учио по најновијој методи, није лупеж, није карташ, није пијанац, једном речи: красан млад човек!

Надзорник. И што је најглавније, код вас добро уписан!

Савета. Господине, то се ни вас ни школскога надзорника ништа не тиче. Оно је истина, да сам ја с њиме одрасла и да би ме моји родитељи за њега дали... Ал' то не спада на ствар, то је са свим штогод треће.

Надзорник. (За себе.) Ова ми се девојка све више допада! (На глас.) Имате право! — Па шта је даље с њиме?

Савета. Е шта је, тај млади ваљан учитељ ево већ трећа година, како не може да места добије...

Надзорник. Ваљда није тражио!

Савета. Није тражио? Кажите није имао овога (показује прстима) да се препоручи школскоме надзорнику,

Надзорник. (За себе.) Лепа похвала за надзорника! (На глас.) Ваљда је било бољих од њега!

Савета. Не знам — али сумњам, јер ми није познато, да је и који учитељ тако лепих књига написао, као Станко!

Надзорник. А зар је Станко књиге писао?

Савета. Да како, још како лепе — ево рукописи! (Извади и показује му их.) Читајте па ћете се и сами уверити.

Надзорник. (Прегледа рукописе — за себе.) Хм! Ово морају добре ствари бити! — Преводи за децу, понда изворне приповетке... (На глас.) Па за што није издао ове књиге?

(Наставиће се.)

ОГЛЕДИ НА ПОЉУ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ.

I. ГЛУМАЧКА СЛАВА.

Француски глумац Барон имао је обичај да регне о себи: „Сваког века може доћи по један Цезар на свет, али ће проћи две хиљаде година, док се један Барон роди.“

Нема сумње, да те речи поносно звече; али их нестаје, као прашине на ветру, када поближе осветлимо славу, која би требала да дође таком хвалисању и поносу на да му потпуно одговара.

Обично се на почетника мило осмејкује будућност; он не преза ни од каквих препрека, већ са неком наивном невиношћу, ослањајући се на судбу, ступа на примаљиву, али клизаву стазу драматичне уметности. Он већ гледа, како му је чело увенчано лаворовим венцем, а на небу његовог нада појављује се облак, као тамјан, који се диже у храму славе.

Слава је дакле вештакова мета!

Али како се брзо растопе те пусте наде. Како брзо нестане дивотних слига голе маште, а како се брзо приближи неумољива, неумитна истина! Нестаје лепе будућности! А шњом нестају и слике неуморног труда и стварања. А често не остаје глумцу ништа друго, до голе успомене на горка искуства и прошлост, и на прохарчено време, што га је у сањаријама провео, без икакве користи и уживања. Већина је глумаца као цвет, кога љута зима покоси, те само остаје тужан знак од цвета, остаје само корен. Глумац је, за време свог глумовања, сву своју бујну младост посветио вештини; он се бори разним незгодама, гледа како протиче дан за даном, види како даље у вештини не напредује, а кад малакше, осећа како му снага усише, види јасно, да је за други посао неспособан, види сад само своју сиротињу, види своју невољу: то је обично последњи приказ сваког дотрајалог глумца.

Зар има што више, за чим вештак тежи? Зар није његова сва брига да подмири сва-

кидаће потребе, и да се опрости свакидашњих невоља у животу? Пак каква будућност представља се његовим очима после славног глумовања? — Потоња слава — за којом сваки прави вештак тежи. Потоња слава! Та мета што се у племенитој души рађа, што га потпаљује и одушевљава на неуморни полет, то је што га узвисује над обичним свакидашњим потребама. Потоња слава! Како се мрачно пригазујеш ти себезналом глумцу? — Па ако и гдекоја звезда овде или онде засветли, нека покуша когод љубимце свога народа кичицом да овековечи, или нека их изведе и представи у њиховим најврснијим улогама! Зар није већ и Лесинг о начину таког овековечавања своју пресуду изрекао: — „О, што нисмо кадри непосредно очима да сликамо! На дугу путу из ока у руку, у кичицу, колико се ту не изгуби.“

Сачувано име и споменик драматичког вештака не показује ништа више, до: Он је био. Он је био више него његови савременици. Али какав је био, какав је диста у истини био; како је саучешће и усхићење будио у нашим прсима, како нам је приказивао дражести живота у својој разноврсности, а овамо опет како је живо представљао страшило живота, грозну смрт, како је славу и победу и невиност сликао; како је цртао последњу борбу против судбине, како му беше бол, туга и радост на лицу уписана: — свега тога нема, све то не да се више поновити ни пред очи извести.

Сваки је други вештак сретнији. Сликару, вајару и т. д. име остаје бесмртно; јер предаје потомству своја дела, свој рукотвор, па све ако му се заслуга и после неколико столећа призна.

А глумац?

Нестало је Брокмана, нема га више нити његовог Хамлета, нема Шредера са његовим Лиром, Флека са његовим Карлом Мо-

ром и Валентијаном, Лудвика Девријена са његовим Францем Мором и Рихардом Ш., Волфа са његовим Маркизем Позом, Сајдмана са његовим Мефистофелом, Албом и Кромвелом и т. д. Нестало је славних приказивача великог човечанства! — Њихова

успомена обузима нашу душу са тугом; јер све што о њима читамо, или што из разних традиција дознајемо, све ће нам то изгледати незнатно и мајушно, ако нисмо те јунаке својим очима гледали; увек ће нам недостајати њихове праве живе слике.

(Свршиће се.)

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Два наредника“) представљана су 2. фебруара. Овај комад старог кова носи на себи знаке застарелости у свему. Он је управо прослављање војничкога реда и живота у свима ликовима, прослављање војничких врлина и реткога примера пријатељства у војничким особама. Оваки предмет за драматисање био је најудеснији у време метернихова апсолутизма, кад есенција државнога права прибрана беше у овоме пришеву: „кад зажели светли цар — у смрт скаче граничар“; кад се то неје само певало него и као цвет од крешности духовне сваким начином препоручивало; кад се у казнином праву, по теорији примерног застрашења, за смртну казну неје тражило особено злочинство или бар груба кривица, него кад довољан беше и сам преступ санитетске наредбе, ма то по себи и човекољубиво дело било, па да човек главом плати, и то не оба преступника, него само један, „примера ради“, коме случај досуди, на кога падне коцка (о „примерна“ правдо!) Оваку материју узео је далматински Италијанац за повод драми, у којој има доста сентименталнога морала из домаћега и друштвенога живота, али највише следе потчињености и осталих војничких врлина, и уз хумор инвалида-тамничара куно фраза и застарелог начина говора. Али доста о комаду; он има и својих добрих страна: глумиште га радо има због неколико добрих улога, а осетљивији део публике с тога, што је „фабрика суза“. Целина представе испала је врло добро. Наредник Ђорђе и жена му, Ружић и Ружићка, одиграли су тако своје улоге, да је и само ради њихове игре вредно гледати овај комад. Одликоваху се још к томе непознати, други наредник, плеткаш Марић и Ружица (Зорић, Недељковић, Суботић и К. Савићева). Тамничар, Рашић, могао би са мало више труда и марљивости, после Ђорђа и Софије, произвести највећи učin. Вељко, Станчић, беше превећ мало жив, да, сувише озбиљан за „ветрењастог“ младог официра. У овом комаду су и дечије улоге захвалне, које нам добро приказују обе Зорићеве.

Б.

* (Позоришни ред представа ове недеље.) У уторак 8 фебруара: „Париски кочијаш.“ Позоришна игра у 5 чинова, по француском оригиналу прерадио Ј. Хајман, с немачког превео Манојло Хрваћанин — Србенић. — У четвртак 10 фебруара: „Он и она“. Шаљива игра, с певањем, превео Ј. Ристић. За тим: „Осма тачка“. Шаљива игра у 1 радњи, написао Мирже, превео Ј. Хајић. На послетку по други пут: „Мила“. Шала у 1 радњи, по Гернеру прерадио К. Трифковић. — У петак 11 фебруара први пут: „Разбојници“. Драма у 5 чинова, од Ф. Шилера, превели Ж. Шокорац и Михаило В. Вујић. — У недељу 13 фебруара први пут: „Париска сиротиња“. Драма у 7 раздела, с француског превео М. И. Стојановић.

ПОЗОРИШТЕ У АФРИЦИ.

* (Стари Мисир у каирској опери.) У великом позоришту за опере у Каиру, које је саграђено 1869, представљана је 24. децембра прошле године први пут опера „Аида“, коју је по жељи владаочевој компоновао Верди. Предмет је из старе мисирске историје, који је песнички обрадио Италијанац Гисланцони; нацрте за прекрасне декорације и сјајно позоришно одело израдио је Маријете. Аида је кћи етиопскога краља Амон-асара, па у рату између њезина оца и Мисира око горњих нилских земаља би заробљена и у Менџо доведена, где живи у двору Амнерисе кћери мисирскога краља. Те две краљевске кћери стану се надметати у народности и у љубави к мисирском војводи Радмесу, кога Етиопкиња наведе да јој прокаже путове, којима је мисирска војска пошла на њезину отаџбину. Ово изазове свакојаке трагичне сукобе и буде поводом, да се на глумиште изнесе стара мисирска служба у храмовима са својим мистеријама. Музику вердијеву, која је понајвише узвишеног религиозног значаја, хвале јако. Мисирски кедив (випе-краљ) био је на представи од почетка до краја, те пљескаше и сам на више места. Опрема ове опере, стала је 200,000 талира.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

БАН

ПРЕДСТАВА 21.

ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 6 ФЕБРУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

ДОБРИЛА И МИЛЕНКО.

ДРАМА У 5 ЧИНОВА, С ПЕСМАМА, ОД МАТИЈЕ БАНА.

О С О Б Е:

Кнез Доброслав	Брани.
Кнегиња Марија, његова жена	Ј. Маринковића.
Добрила, његова кћи	К. Савићева.
Кнез Радимир	Лукић.
Миленко, његов син.	Недежковић.
Кнез Влајко	Суботић.
Тихомир, његов син	Лесковић.
Кнез Дабаша	Хаџић.
Бан трогирски	Зорић.
Његов побочник	Рашић.
Први већник	Станчић.
Други већник	Живковић.
Поп Петар	Соголовић.
Вогдан, управитељ дома радмировог	Станчић.
Вукан, арабаша ајдучки	Пешић.
Доиља добрилина	Ј. Поповићева.
Мирко, момак добросављев	Бунић.
Петко	Соголовић.

Више кнезова, већници трогирски, ајдучи, момци, сватови. — Збива се у XVII. веку у околини Трогира у Далмацији. Прва радња на слави и у двору доброслављевом; друга у двору радмировом испод Мосура, код Доброслава и опет код Радмира; трећа у манастиру, код Доброслава и пред дворцем доброслављевим; четврта код Радмира и у пределу испод Мосура; пета у дворцу и пред дворцем доброслављевим.

У уторак 8. фебруара: „ПАРИСКИ КОЧИЈАШ.“ Позоришна игра у 5 чинова, по француском оригиналу прерадио Ј. Хајман, с немачког превео Манојло Хрваћанин-Србендић.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сахата пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 И ПО САХАТА.